

Vyhodnocení plnění národních cílů ČR k Protokolu o vodě a zdraví a návrh na jejich aktualizaci – k 1. 10. 2019

Toto vyhodnocení stávajících cílů a návrh nových cílů zpracoval mezirezortní pracovní tým (MZ, MZe a MŽP) k Protokolu o vodě a zdraví (dále jen „Protokol“) na základě vyhodnocení situace na začátku roku 2019.

- 1) **Cíle č. 6, 13, 22** se plní průběžně nebo podle stanoveného harmonogramu a není je zatím nutné měnit. Také jejich znění je vyhovující.
- 2) U zbývajících cílů se navrhuje následujících změny:

Cíl č. 1 (Omezit případy nedodržování limitních hodnot jakosti pitné vody (vyjádřené jako % nedodržování limitních hodnot. U vodovodů nad 5 000 obyvatel do 0,1 % u ukazatelů s NMH a do 1,0 % u ukazatelů s MH. U vodovodů do 5 000 obyvatel do 1,0 % u ukazatelů s NMH a do 3,0 % u ukazatelů s MH.)

Návrh na změnu: Upravit znění cíle, nové znění se navrhuje takto: Omezit případy nedodržování limitních hodnot jakosti pitné vody (vyjádřené jako % nedodržování limitních hodnot. U vodovodů nad 5 000 obyvatel do 0,1 % u ukazatelů s NMH a do 0,6 % u ukazatelů s MH. U vodovodů do 5 000 obyvatel do 1,0 % u ukazatelů s NMH a do 2,0 % u ukazatelů s MH.)

Dále se navrhuje změna termínu: původní (31. 12. 2012), navrhovaný (průběžně).

Zdůvodnění: Nově navržené hodnoty odrážejí zlepšení kvality pitné vody v systému veřejného zásobování v posledních 10 letech, prostor pro další zlepšování je již velmi omezený. Vzhledem k tomu, že se jedná o cíl, který by měl být plněn průběžně, navrhujeme v tomto smyslu i změnu termínu.

Cíl č. 2 (Vydat reedici nebo aktualizaci osvětových materiálů o studních.)

Návrh na změnu: Cíl vypustit.

Zdůvodnění: Cíl bude v roce 2020 splněn v rámci řešení projektu „Efektivní podpora zdraví osob ohrožených chudobou a sociálním vyloučením“.

Cíl č. 3 (Pokračovat v podpůrném programu na výměnu olověného potrubí v domech pro bydlení.)

Návrh na změnu: Tento cíl bude nahrazen cílem novým, který je opět zaměřen na problematiku olova v pitné vodě. Znění nového cíle: „Provést posouzení rizik vnitřních vodovodů prioritních budov podle novely směrnice 98/83/ES na přítomnost olova v pitné vodě a stanovit nápravná opatření.“ Termín plnění: 2028. Odpovědnost za plnění cíle: MZ, KHS, MMR. Ukazatel plnění: „Schválení provozních řádů vnitřních vodovodů prioritních budov.“

Zdůvodnění: Z důvodu malého zájmu obyvatel bylo ukončeno vyhlášení podpůrného programu na výměnu olověného potrubí v domech pro bydlení. Jelikož však problematiku olova v pitné vodě považujeme za důležitou, navrhujeme provedení posouzení rizik vnitřních vodovodů prioritních budov v souladu s novými požadavky novelizované směrnice 98/83/ES na přítomnost olova v pitné vodě, včetně stanovení nápravných opatření.

Cíl č. 4 (Zlepšit způsob šetření a hodnocení epidemií souvisejících s vodou (mj. zavedením systému klasifikace hodnocení epidemií podle váhy důkazů).)

Návrh na změnu: Změna termínu: původní (31. 12. 2014), navrhovaný (31. 12. 2021).

Zdůvodnění: Ačkoli se v ČR v posledních letech výrazně zlepšil systém šetření a hodnocení epidemií souvisejících s vodou v důsledku proškolení pracovníků KHS v této problematice, zatím není vypracováno metodické doporučení na šetření a hodnocení epidemií, především z personálních důvodů a dále proto, že WHO koncem roku 2019 vydala pro strany Protokolu speciální a moderní příručku zaměřenou právě na šetření vodou přenosných onemocnění.

Cíl č. 5 (Publikovat pravidelně (1 x za pět let) přehled zjištěných epidemií ve vztahu k vodě, včetně zjištěných příčin apod. První zpráva za období 2006 až 2010.)

Návrh na změnu: Změna termínu: původní (31. 12. 2013), navrhovaný (průběžně každých 5 let).

Zdůvodnění: Počítá se se zveřejněním přehledu epidemií ve vztahu k vodě v pětiletých cyklech.

Cíl č. 7 (Dokončit výstavbu a modernizaci vodohospodářské infrastruktury (čistíren odpadních vod a kanalizací pro veřejnou potřebu) a tím zajistit splnění požadavků směrnice 91/271/EHS.)

Návrh na změnu: Upravit znění cíle, nové znění se navrhuje takto: Zajišťovat výstavbu a modernizaci vodohospodářské infrastruktury (čistíren odpadních vod a kanalizací pro veřejnou potřebu) a tím zajistit splnění požadavků směrnice 91/271/EHS.

Změna termínu plnění: původní (31. 12. 2015), navrhovaný (průběžně).

Zdůvodnění: Je nutné zvýšit podíl čištěných odpadních vod. V této souvislosti je nutné zajistit intenzivní výstavbu nových kanalizačních sběračů a ČOV a obnovu stokových sítí a intenzifikaci stávajících ČOV, což zajistí plnění zákonných požadavků v oblasti kvality vypouštěných odpadních vod, především pak směrnicí Rady 91/271/EHS, o čištění městských odpadních vod. Co se týká změny termínu plnění, důvodem je potřeba průběžně přizpůsobovat technologie čištění odpadních vod právním předpisům, kterými jsou zpřísněny požadavky na čištění odpadních vod.

Cíl č. 8 (Zajistit kvalitní přiměřené čištění odpadních vod v malých sídlech pod 2 000 ekvivalentních obyvatel, kde existuje kanalizace pro veřejnou potřebu, podle směrnice 91/271/EHS.)

Návrh na změnu: Upravit znění cíle, nové znění se navrhuje takto: Zajistit přiměřené čištění odpadních vod v malých sídlech pod 2 000 ekvivalentních obyvatel, kde existuje kanalizace pro veřejnou potřebu, podle směrnice 91/271/EHS.

Zdůvodnění: Změna provedena z důvodu upřesnění znění cíle, který vychází ze směrnice 91/271/EHS.

Cíl č. 9 (Dosáhnout eliminace nebo omezení výskytu nebezpečných látek ve vodním prostředí, resp. splnit požadavky směrnic EU upravujících vypouštění nebezpečných látek a zvláště nebezpečných látek do vodního prostředí.)

Návrh na změnu: Upravit znění cíle, nové znění se navrhuje takto: Postupné snížení znečišťování prioritními látkami a zastavení nebo postupné odstranění emisí, vypouštění a úniků prioritních nebezpečných látek do vodního prostředí.

Změna termínu plnění: původní (31. 12. 2015), navrhovaný (31. 12. 2027).

Upravit znění u ukazatele plnění takto: Plnění norem environmentální kvality povrchových vod stanovených v příloze 3 A Nařízení vlády č. 401/2015 Sb.

Zdůvodnění: U znění cíle se jedná o upřesnění textu, který vychází z Rámcové směrnice o vodách, Čl. 4, odst. 1, písm. a) bod iv): členské státy provedou nezbytná opatření v souladu s čl. 16 odst. 1 a 8 s cílem postupně snížit znečišťování prioritními látkami a zastavit nebo postupně odstranit emise, vypouštění a úniky prioritních nebezpečných látek, aniž jsou dotčeny příslušné mezinárodní dohody zúčastněných stran uvedené v článku 1, a také z Rámcové směrnice o vodách článek 1 odst. C. Změna termínu plnění je provedena na podkladě směrnice. Ukazatel plnění je změněn z legislativních důvodů – nařízení vlády č. 61/2003 bylo nahrazeno nařízením vlády č. 401/2015.

Cíl č. 10 (Dosáhnout požadavků směrnic upravujících jakost vod pro koupání a jakost vody pro úpravu na vodu pitnou a jejich imisních standardů.)

Návrh na změnu: Změna termínu plnění: původní (31. 12. 2015), navrhovaný (průběžně).

Zdůvodnění: Je třeba průběžně sledovat, zda jakost vod pro koupání a jakost vody pro úpravu na vodu pitnou odpovídá požadavkům směrnic EU.

Cíl č. 11 (Splnit požadavky směrnice 2000/60/ES ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky na dosažení dobrého stavu vod.)

Návrh na změnu: Upravit znění cíle, nové znění se navrhuje takto: Splnit požadavky směrnice 2000/60/ES ustavující rámec pro činnost Společenství v oblasti vodní politiky na dosažení dobrého ekologického stavu povrchových vod a dobrého kvantitativního a chemického stavu podzemních vod.)

Změna termínu plnění: původní (22. 12. 2015), navrhovaný (22. 12. 2027).

Zdůvodnění: Upravené znění cíle je konkrétnější. Termín plnění je zapotřebí prodloužit, protože se nepodařilo dosáhnout dobrého ekologického stavu a dobrého kvantitativního a chemického stavu podzemních vod do roku 2015. Směrnice 2000/60/ES umožňuje termín prodloužit do roku 2027.

Cíl č. 12 (Dosáhnout pro vymezené lososové a kaprové vody souladu jejich jakosti se směrnicí 78/659/EHS o jakosti sladkých povrchových vod vyžadujících ochranu nebo zlepšení za účelem podpory života ryb, resp. se směrnicí 2006/44/ES.)

Návrh na změnu: Cíl vypustit

Zdůvodnění: Úkol souvisí s naplňováním plánů oblastí povodí, tj. je obsažen v cíli č. 11. Původní směrnice ES pro jakost vod využívaných k produkci ryb byla nahrazena rámcovou směrnicí, která má širší požadavky.

Cíl č. 14 (Zpracovat a vydat příručku správné provozní praxe umělých koupališť.)

Návrh na změnu: Cíl vypustit.

Zdůvodnění: Pokud se jedná o klíčové provozní požadavky na kvalitu vody v bazénech, tedy především její úpravu, výměnu, bezpečnost, technologické zpracování a kontrolu, jsou provozovatelé umělých plaveckých bazénů povinni řídit se vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 238/2011 Sb., která byla naposled novelizována v roce 2014 a obsahuje hlavní zásady správné praxe. Kromě toho byly v českém jazyce zveřejněny dvě evropské normy: a) EN 15288-1 Plavecké bazény - Část 1: Bezpečnostní požadavky na konstrukci; b) EN 15288-2 Plavecké bazény - Část 2: Bezpečnostní požadavky na provoz. Pracovní skupina Asociace plaveckých bazénů a saun ČR také připravila ukázkou z německé normy DIN 1963, která je považována za dobrou technickou normu pro provoz bazénů. V roce 2015 bylo vydáno 2. vydání české technické normy TNV 940220-1 (Bezpečnost bazénů a koupališť - Část 1: Opatření pro bezpečnost uživatelů / návštěvníků). Před několika lety bylo zjištěno, že v současné době není dostatek odborných kapacit a prostředků na přípravu původně plánované příručky. Publikování výše uvedených dílčích dokumentů však může být považováno za náhradu plánované příručky, jelikož tato by nyní byla většinou duplikována s těmito regulačními nebo normativními dokumenty s vyšší mírou závaznosti. Můžeme tedy konstatovat, že cíl byl splněn.

Cíl č. 15 (Provést důslednou inventarizaci kontaminovaných míst s provedením předběžných hodnocení možných zdravotních a ekologických rizik; toto hodnocení využít pro budoucí analýzy rizik a hodnocení nezbytnosti dekontaminace z toho plynoucí spolu s ekonomickým zhodnocením provedení takového zásahu.)

Návrh na změnu: Změna termínu plnění: původní (31. 12. 2015), navrhovaný (31. 12. 2021). Změna znění ukazatele plnění cíle takto: Národní inventarizace kontaminovaných míst (původně „inventarizace kontaminovaných míst“)

Zdůvodnění: Termín plnění je prodloužen z důvodu pokračující, již 2. etapy, národní inventarizace kontaminovaných míst.

Cíl č. 16 (Realizovat 3. akční plán k ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů na období 2012 - 2015.)

Návrh na změnu: Upravit znění cíle, nové znění se navrhuje takto: Realizovat akční plány k ochraně vod před znečištěním dusičnany ze zemědělských zdrojů, kontrolovat jejich plnění a aktualizovat je.

Změna termínu: původní (31. 12. 2015), navrhovaný (průběžně).

Změna ukazatele plnění: aktualizace akčních programů, realizace opatření AP, report EK.

Zdůvodnění: Úkol byl splněn. Akční programy jsou aktualizovány v pravidelných čtyřletých intervalech. Opatření akčních programů jsou projednávána s EK a realizace opatření je komisi reportována.

Cíl č. 17 (Zajistit dostupnost relevantních informací o aplikaci pesticidů v konkrétních lokalitách případně též jejich obsahu v půdě či skladových zásobách. Zajistit účinný a důsledný systém prevence kontaminace vodních zdrojů pesticidy – počínaje důsledným stanovením podmínek používání jednotlivých typů pesticidů z hlediska jejich schopnosti kontaminovat zdroje, identifikací rozkladových metabolitů, které je třeba monitorovat v pitné vodě, rozpracovat zásady výběru pesticidních látek v rámci úplných rozborů pitné vody a rozpracovat zásady vzájemné součinnosti dozorových orgánů při dohledu nad používáním pesticidních látek z pohledu ochrany vodních zdrojů.)

Návrh na změnu: Navrhujeme změnu znění cíle: „Zajistit dostupnost relevantních informací o aplikaci pesticidů v konkrétních lokalitách. Zajistit účinný a důsledný systém prevence

kontaminace vodních zdrojů pesticidy – počínaje důsledným stanovením podmínek používání jednotlivých typů pesticidů z hlediska jejich schopnosti kontaminovat zdroje a identifikací rozkladových metabolitů, které je třeba monitorovat v pitné vodě Dále zavést regulace používání některých POR (případně přechod na méně rizikové POR) v oblasti, kde účinná látka a její rezidua byla opakovaně zjištěna v nadlimitním množství ve vodním zdroji nebo v útvaru povrchové či podzemní vody, a pro hospodařící subjekty zajistit dostupnost aktuálních informací o vyhlášených ochranných pásmech. Změnit způsob hospodaření v OP (zvýšit podíl nepotravinářské produkce a zvýšit podporu ekologického zemědělství).“

Změna termínu: původní (31. 12. 2014), navrhovaný (31. 12. 2025).

Změna ukazatele plnění cíle (ve smyslu jeho rozšíření): Dostupnost informací o aplikaci pesticidů, dostupnost informací o vyhlášených OP, metodické a legislativní zajištění provádění vhodných preventivních opatření, zejména v ochranných pásmech vodních zdrojů.

Zdůvodnění: Národní akční plán ke snížení používání pesticidů v České republice (NAP) stanovil úkoly pro snižování rizik a omezování vlivů používání pesticidů na lidské zdraví a životní prostředí a zavedení integrované ochrany rostlin a alternativních postupů pro snižování závislosti na pesticidech. Mezi jeho úkoly patří zajistit systém prevence kontaminace vodních zdrojů pesticidy, včetně monitoringu, zajistit dostupnost informací o aplikaci PL v konkrétních lokalitách, zavést regulace používání některých POR (případně přechod na méně rizikové POR) v rizikových oblastech a změnit způsob hospodaření v OP. NAP schválila vláda ČR usnesením č. 660 ze dne 12. 9. 2012, dne 6. 6. 2018 pak schválila Aktualizaci Národního akčního plánu pro bezpečné používání pesticidů pro období 2018 – 2022. Aktualizovaný NAP by měl k těmto cílům směřovat, i když nemá stanoveny konkrétní termíny plnění.

Cíl č. 18 (Vytvořit informační systém hodnocení ekologického a chemického stavu vod podle Rámcové směrnice pro vodní politiku EU a zabezpečit přístup veřejnosti k výsledkům.)

Návrh na změnu: cíl vypustit.

Zdůvodnění: Cíl byl splněn. Informační systém hodnocení ekologického a chemického stavu vod podle Rámcové směrnice pro vodní politiku EU byl vytvořen a potřebná data jsou přístupná veřejnosti na odkazu heis.vuv.cz.

Cíl č. 19 (Vypracovat 3 plány národních částí mezinárodních oblastí povodí Labe, Moravy a Odry.)

Návrh na změnu: Upravit znění cíle, nové znění se navrhuje takto: Aktualizovat plány pro povodí Labe, Dunaje a Odry sestávající se ze 3 úrovní (Plánů dílčích povodí, Plánů národních povodí a Plánů mezinárodních oblastí povodí).

Změna termínu: původní (22. 12. 2015), navrhovaný (22. 12. 2021).

Změna ukazatele plnění: původní znění („Vypracování plánů pro povodí Labe, Moravy a Odry“), navrhované znění („Vypracování plánů pro povodí Labe, Dunaje a Odry“).

Zdůvodnění: Povinnost připravit plány povodí pro 1. plánovací období byla splněna. V následujících letech probíhala a bude probíhat aktualizace těchto plánů. V roce 2010 byla zahájena první aktualizace plánů pro druhé plánovací období 2015 – 2021. V rámci přípravy třetího plánovacího období bude provedena druhá aktualizace plánů povodí na období 2021 – 2027. Termín plnění prodloužen z důvodu aktualizace plánů povodí, která je stanovena k roku 2021. Ve znění cíle i v ukazateli plnění byla nesprávně uvedena Morava, plány povodí se však vypracovávají pro povodí Labe, Dunaje a Odry.

Cíl č. 20 (Zlepšovat osvětu obyvatelstva prostřednictvím tiskovin a internetových stránek.)

Návrh na změnu: Do ukazatele plnění doplnit portál NZIP MZ.

Zdůvodnění: Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo životního prostředí ve spolupráci s dalšími ústředními vodoprávními úřady ČR, tj. Ministerstvem zdravotnictví, Ministerstvem dopravy a Ministerstvem obrany, v koordinaci s Ministerstvem vnitra zajišťují provoz Vodohospodářského informačního portálu VODA (voda.gov.cz), kde jsou přehledně, prostřednictvím snadno dostupných aplikací prezentovány informace o našich vodách. Další příklady publikací a webových stránek dokládají, jaké aktivity se (mimo jiné) v této oblasti realizují.

Cíl č. 21 (Pokračovat v rozvíjení vzdělávacích programů pro vodohospodáře a hygienickou službu.)

Návrh na změnu: Tento cíl bude nahrazen cílem novým, konkrétnějším. Znění nového cíle: „Zpracovat a schválit posouzení rizik (Water Safety Plans) systému veřejného zásobování pitnou vodou (jako součást provozního řádu).“ Termín plnění: 31. 12. 2024. Odpovědnost za plnění cíle: MZ, KHS, MZe. Ukazatel plnění: „Schválení provozních řádů.“

Zdůvodnění: Vzhledem k zásadním změnám legislativy pitné vody v ČR v souladu s připravovanou novelou Směrnice rady 98/83/ES o jakosti vody určené k lidské spotřebě považujeme za nutné zabývat se problematikou posouzení rizik (WSP) i v rámci Protokolu. Provozovatelé systémů zásobování pitnou vodou v ČR mají za povinnost zpracovat posouzení rizik do konce roku 2023 – klíčovým požadavkem posouzení je uvažovat možná (hygienická) rizika pro kvalitu pitné vody. Tím, že posouzení rizik (resp. provozní řády, jejichž je posouzení rizik součástí) schvaluje orgán ochrany veřejného zdraví, dochází k vzájemnému porozumění vodohospodářů a hygieniků – vodohospodáři poznávají nová hygienická rizika a jejich souvislosti, hygienici se při posouzení a schválení provozních řádů seznamují s fungováním systémů zásobování vodou.

Cíl č. 23 (Podporovat oborový výzkum ekonomických souvislostí efektivnosti zásobování vodou a čištění odpadních vod.)

Návrh na změnu: Doplnění ukazatele: „Každoroční publikace Vodovody a kanalizace ČR“.

Zdůvodnění: Publikace Ministerstva zemědělství ČR pravidelně reflektuje vývoj oboru vodovodů a kanalizací a přináší údaje převážně ekonomického charakteru včetně vlivu rozsahu infrastrukturního majetku provozovaného jedním provozovatelem na efektivitu provozování.